

gent:

KRACHTIG ONDERWIJS VOOR ANDERSTALIGE NIEUWKOMERS

**WELKE ROL KAN IK HIERBIJ SPELEN ALS
KLASLEERKRACHT?**

“Wat goed is voor één kind, is vaak goed voor alle kinderen in je klas, hé. Nadenken over hoe je de taalontwikkeling kunt stimuleren en bewust met taal omgaan: dat is iets waar elk kind in de klas baat bij heeft. Een taalrijke omgeving bieden is goed voor iedereen!” (Beleidsmedewerker)

Een anderstalige nieuwkomer bij jou in de klas: het kan een stevige uitdaging zijn voor jou als klasleerkracht. Misschien krijg je ondersteuning op je school van een AN-leerkracht of zorgcoördinator, maar dan nog is het niet altijd evident om te weten hoe je de taalontwikkeling van AN-leerlingen het best kunt ondersteunen of in kunt spelen op hun sociaal-emotionele noden.

Dit overzicht is bedoeld om je daarbij te ondersteunen: we gaan in op 7 verschillende thema's, telkens aan de hand van een veelgestelde vraag. Je krijgt telkens kort wat toelichting en enkele concrete tips en daarna verwijzen we je door naar enkele websites, publicaties of organisaties waar je meer informatie kunt vinden.

**WAT ZEGT DE REGELGEVING OVER
ANDERSTALIGE NIEUWKOMERS?
WAT MAG WEL OF NET NIET?**

Anderstalige nieuwkomers (AN'ers) zijn recent naar België verhuisd en begrijpen onvoldoende Nederlands om in deze taal les te kunnen volgen. Vanaf een bepaald aantal AN'ers heeft de school recht op extra lessen onthaalonderwijs. Ook voor **gewezen anderstalige nieuwkomers** - die al een jaar onthaalonderwijs gevolgd hebben - kan de school extra uren ontvangen.

De meeste onderwijsverstrekkers kiezen **=** Integratie in reguliere klas + enkele uren taalbad Nederlands.

-
- **AN-leerkracht** biedt gerichte taalondersteuning met focus op functionele taalvaardigheid & welzijn + klasinterne ondersteuning aan leerling én klasleerkracht.
 - MAAR ook belangrijke taak voor jou als **klasleerkracht**: zet in op sociale integratie in de klasgroep & Nederlandse taalontwikkeling.

Tip: Haal leerlingen niet uit de klas bij vakken als turnen, muzische en plastische opvoeding en Frans.

- Dit zijn belangrijke kansen om het Nederlands (informeel) in te oefenen en deel te worden van de klasgroep.
- Frans is nieuw voor álle leerlingen en is vaak verplicht te volgen in het secundair onderwijs.

Voor elke anderstalige nieuwkomer dient een **individueel werkplan** gemaakt te worden op basis van:

1. **Intakegesprek** met gezin: beginsituatie in kaart brengen (AN-leerkracht én klasleerkracht aanwezig!).
2. **Onthaalweek** door AN-leerkracht.
3. **Observaties** door heel het team.

Vervolgens kan gerichte ondersteuning/differentiatie geboden worden.

! Plaats leerlingen zoveel mogelijk op leeftijd, dit is belangrijk voor hun welzijn.

“In de eerste drie dagen doe ik niets van testen! Ik heb te vaak gezien dat kinderen gestresseerd zijn, ze tonen niet wat ze kunnen zo lang dat ze zich niet veilig voelen. Na die week zit ik samen met de zorgcoördinator, directie... dus weer hoor je, we zitten samen, ik doe dat niet alleen.” (AN-leerkracht)

Focus vooral op talige, sociale en zelfsturende competenties.

! In het onthaaljaar zijn eindtermen NIET van toepassing.

Meer informatie rond regelgeving:
[Onderwijs Vlaanderen](#)
[Katholiek Onderwijs Vlaanderen](#)

HOE BETREK JE DE ANDERSTALIGE NIEUWKOMERS IN DE REGULIERE KLAS?

Visualiseer zoveel mogelijk, via Sclera-picto's, afbeeldingen en gebaren en toon opdrachten eens voor.

Vertaal de belangrijkste begrippen tijdens de les (via SayHi app, DeepL): laat de leerling deze begrippen inoefenen.

Mogelijke **tools** voor de leerling om te kunnen communiceren: sleutelhanger met picto's, Point-it boekje, portfolio waarin leerling al zijn/haar werkjes bijhoudt.

Overleg regelmatig met de AN-leerkracht.

Meer onderlinge afstemming.

Hoe maak je meer tijd voor overleg tussen leerkrachten?

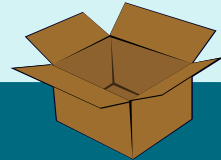
Een Gentse basisschool loste dit op door wekelijkse 'ateliers' te organiseren, waarbij leerlingen vrij kunnen kiezen voor activiteiten zoals hiphop, knutselen, koken of skateboarden. Die activiteiten worden op een vast moment in de week door vrijwilligers begeleid, zodat alle leraren op de school tijd hebben voor onderling overleg of professionalisering.

Probeer **zinnvolle activiteiten** te voorzien: aansluitend bij de leerdoelen van het onthaalonderwijs of bij het onderwerp van de reguliere les.

- Bv. laat de leerling tijdens de les wiskunde ook wiskunde-oefeningen maken op zijn/haar niveau.
- Bv. *peer tutoring*: laat een leerling uit de klas een ondersteunende rol opnemen tegenover de anderstalige nieuwkomer.

! Meevolgen in de reguliere klas is geen bezigheidstherapie voor de nieuwkomer.

THINK OUT OF THE BOX zoals deze leerkracht:

“Ik probeer ze altijd een functie te geven en de leerkrachten kunnen niet altijd het doel bereiken bij de kinderen, maar dat hoeft ook niet, dat is altijd hetgeen dat niet goed begrepen wordt, die anderstalige nieuwkomers moeten niet voldoen aan die eindtermen op één jaar tijd. Dus waarom zouden wij daar zo’n druk op zetten? Ik vind het wel belangrijk dat we dat eerste jaar inzetten op taal. En als die basis van taal goed is, dan komen zij er wel dat tweede jaar. Bijvoorbeeld als dat een groepswerk is hé en die jongen heeft die taal nog niet dan gaat die met de iPad door heel de school en die maakt foto’s van die verschillende kinderen die aan het werk zijn. En dan achteraf in een evaluatiefase worden die foto’s gebruikt om dat te bespreken.”

HOE ZORG IK VOOR EEN VEILIG KLASKLIMAAT VOOR NIEUWKOMERS?

Zorg voor een **warme kennismaking**.

- De **AN-leerkracht** geeft een rondleiding op school.
- Jij als **klasleerkracht** organiseert kennismakingsspelletjes met je klas (eventueel met vertaalapp of door medeleerling te laten vertalen).

Installeer **kringmomenten en duomomenten**:

- Bespreek in groep het weekend/ de speeltijd (met vertaalapps, visuele ondersteuning).
- Laat leerlingen ook eens per 2 in gesprek gaan.

- Je geeft leerlingen ruimte om hun gevoelens kwijt te kunnen voor de les begint.
- Je verkleint de drempel en ook de stillere leerlingen komen aan bod.

Zorg voor **structuur**: dagindeling & afspraken visualiseren, dagelijkse rituelen installeren.

Zorg ervoor dat de leerling zich veilig, gehoord en begrepen voelt. Jij als leraar bent een **vertrouwenspersoon** voor de leerling. **Verbondenheid** tussen leerkracht en leerling is een belangrijke basis.

“Eerst en vooral moeten kinderen zich goed voelen in de klas. Dat gaat over tijd geven, over schouderklopjes geven, over complimenten geven, en over hen succes laten ervaren zonder te blijven benadrukken wat nog niet lukt.” (AN-leerkracht)

Focus op (kleine!) **successen** en **talenten** en geef **positieve feedback**.

Meer motivatie + versterkt zelfbeeld.

Zet in op het uitbouwen van een **sociaal netwerk**.

- Een **buddy** voor de nieuwkomer. Wissel af tussen leerlingen en begin (indien mogelijk) met een buddy met dezelfde thuistaal.
- Moedig aan om voor **vrijtijdsbesteding & taalkampen** in het Nederlands te kiezen.
- **Brede School** zet in op een sterkere band tussen school en wijk, tussen school en vrijetijdsbesteding.

Wees steeds **cultuursensitief**: Toon interesse in verschillen en zoek naar gelijkenissen.

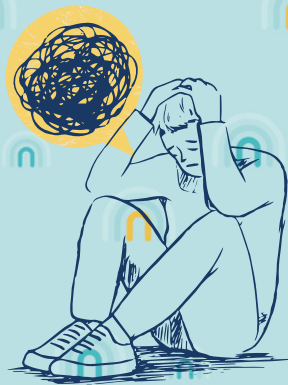

Maak van je klas en school een multiculturele ruimte: bv. via posters uit verschillende landen of welkom in verschillende talen.

Blijkt dit onvoldoende om een veilig klasklimaat uit te bouwen voor de leerling? Vraag hulp aan de **zorgcoördinator** of neem contact op met het centrum voor leerlingenbegeleiding (**CLB**). Het **zorgteam** op school kan ook een plek zijn voor je vragen. Het kan ook interessant zijn om de anderstalige nieuwkomer te laten deelnemen aan **Mind-Spring**.

*“Wij hebben elke week een **zorgteam** waar we terechtkunnen als we met bepaalde vragen over kinderen zitten of ons zorgen maken. Daar zit dan de zorgcoördinator bij en soms ook de directie, aangevuld met de betrokken leerkracht en het CLB. Samen denken we na: hoe lossen we dit op?” (AN-leerkracht)*

HOE KAN IK OMGAAN MET NIEUWKOMERS DIE GEDRAGSPROBLEMEN VERTONEN?

Wees **traumasensitief**: Als de basisbehoeften van de leerling niet voldaan zijn (bv. door trauma), bevindt de leerling zich in overlevingsmodus (fight/flight/freeze). Het is in dit geval NIET zinvol om het probleemgedrag van de leerling te corrigeren (~window of tolerance).

Zorg er eerst voor dat de stress bij de leerling afneemt en dat de leerling zich terug **veilig** voelt.

Stressreducerende activiteiten: tekenen, rustige muziek, naar buiten gaan, gezellig hoekje in de klas, zelfstandig werk, een lokaaltje op school waar de leerling terecht kan.

Tip: Denk eens na over wat jou helpt om rustig te worden op momenten waarop je je gestrest voelt.

Verbondenheid tussen leerkracht en leerling is de basis! Maak oogcontact, maak tijd voor korte babbels (onderweg naar de klas, op de speelplaats).

Binnen Orthopedagogisch Centrum 'De Nieuwe Vaart' kiezen ze er daarom bijvoorbeeld voor om hun pauze op de speelplaats te houden in plaats van in de lerarenkamer.

Zorg dat de leerlingen hun **gevoelens** kunnen **uiten** en **visualiseren**, door het leren herkennen en benoemen van gevoelens, via afbeeldingen of smileys. Vaak stellen leerlingen probleemgedrag omdat ze de juiste taal nog niet kennen om hun gevoelens te uiten.

Als leerkracht sta jij model voor goed gedrag.

Wanneer ongepast gedrag zich voordoet:

- Zoek eerst persoonlijk contact, reageer dan pas op het gedrag. Probeer eerst een non-verbale reactie.
- Bespreek het probleem niet voor heel de klas, maar houd de leerling na de les even apart.
- Beloon goed gedrag (in plaats van het bestraffen van ongewenst gedrag).

Tip: Bij kinderen die de taal nog niet goed kunnen: maak een tekening om de gewenste en ongewenste situatie in beeld te brengen.

Bij ernstige problemen: contacteer de **zorgcoördinator** of het **CLB**. Een Gentse basisschool gaf aan goede hulp te vinden bij een **ondersteuner van het ondersteuningsnetwerk**. Een procedure met het ondersteuningsnetwerk wordt opgezet via het CLB.

HOE CREËER IK EEN KRACHTIGE TAALLEEROMGEVING VOOR NIEUWKOMERS?

Geef veel taalprikkels.

Hoe doen andere leraren dit?

- Korte, volledige zinnen.
- Gebruik lidwoorden!
- Benadruk sleutelinformatie!
- Parafraseer uitspraken van leerlingen correct.

- Geen babytaal!
- Vermijd figuurlijk taalgebruik.

Zet in op **functionele woordenschat**: "Wat heeft de leerling nodig op dit moment?"

1. Begin met GO4ty (basisbehoeften).
2. Belangrijkste woorden eens 'hakken en plakken'.
3. Laat de leerling een woordenlijst aanmaken.
4. Even alleen online aan het werk? Bv. via Base6.

Lok zoveel mogelijk **interactie** uit: stel open vragen, ga in gesprek na het lezen van een boek/tekst en laat leerlingen veel samenwerken.

! Stimuleer interactie, maar forceer dit niet. Geef bv. verschillende antwoordmogelijkheden (pictogrammen, knikken). De AN'er kan in het begin namelijk een stille periode doormaken.

"We kunnen van alle vakken taalvakken maken! Dat niet alleen het vak Nederlands taal is, maar dat alles wat wij doen één grote taalocean is. Alle kinderen gaan er deugd van hebben. Allemaal, beloofd." (Beleidsmedewerker)

Hanteer een positieve aanpak rond meertaligheid.

Werk een **talenbeleid** uit met jullie team, maar durf ook bij jou in de klas al te experimenteren. De thuistaal kan van grote waarde zijn in je klas.

Thuistaal mag gebruikt worden als de leerling... iets niet begrijpt, emotioneel is, woorden vergelijkt met woorden in thuistaal, een taak/presentatie voorbereidt.

- **Duidelijke afspraken!**
- **Bij opdrachten: altijd terugkoppeling naar het Nederlands!**

Wakker **leesplezier** aan.

Voorzie boeken aansluitend bij interesse, voorleesmomenten (in thuistaal: bv. via Vertellement), taalspelletjes.

Een Gentse basisschool integreert bv. een leeskwartiertje elke dag!

Laat de leerlingen leren op een actieve, authentieke manier.

“Waar ik vorig jaar heel hard op heb ingezet is ‘al doende leren’, niet achter de schoolbanken blijven zitten. Vorig jaar zijn we een keer naar de markt gegaan en hebben we dat bezoek eerst inge oefend in de klas. Iedereen moest iets aan de marktkramer vragen, en doordat we met iedereen op voorhand hadden geoefend wat ze moesten vragen, konden ze het ook makkelijker doen in het echt.” (AN-leerkracht)

HOE GA IK AAN DE SLAG MET ALFALEERLINGEN?

Leerlingen met geen of weinig schoolervaring, die nog niet gealfabetiseerd zijn, moeten beginnen vanaf de basis: de schoolcultuur leren kennen en basisvaardigheden in het Nederlands verwerven.

Begin traag: laat ze eerst wennen aan de **schoolcultuur**, werk daarna pas aan de taal.

Werk eerst aan het **concentratievermogen** van de leerling, bv. bij het maken van een puzzel of andere spelletjes. Een hulpmiddel hierbij kan een koptelefoon zijn voor de leerling.

Start bij de basis van het leren van de taal: de leesrichting, schrijfmotoriek (hoe hou je een pen vast?), letters overtekenen, klankonderwijs, lidwoorden.

Tip: Vraag eens raad aan de leraar van het eerste leerjaar!

Laat ook alfaleerlingen onmiddellijk **aansluiten in de reguliere klas**, zodat ze gewend worden aan de normale gang van zaken (bv. in de rij staan, boek nemen op pagina...).

Meer informatie rond alfabetisering:

Leerlijn alfabetisering (LOWAN)

Beginnende geletterdheid & alfabetisering bij anderstalige
nieuwkomers (CTO - KU Leuven)

HOE BOUW IK EEN STERK PARTNERSCHAP OP MET DE OUDERS VAN NIEUWKOMERS?

Neem een uitnodigende houding aan als leerkracht.

Communiceer duidelijk: posters met belangrijke boodschappen aan de schoolpoort, brieven met een duidelijke structuur en ondersteund met pictogrammen, gebruik vertaalapps of een gemeenschappelijke taal, veel visualisatie, werk bv. via [Gimme](#).

! Je mag volgens de taalwetgeving vertalingen van brieven meegeven, maar er moet altijd een Nederlands exemplaar en een verwijzing naar dit exemplaar bijzitten.

Moedig ouders aan hun kind **talig** op te voeden! Dat mag zowel in het Nederlands als in de thuistaal, waar de ouders zich het best bij voelen.

Wees **cultuursensitief**: in andere culturen bestaan er verschillende manieren van opvoeden, heb hier respect voor en zoek bij meningsverschillen naar een consensus.

! Houd in je achterhoofd: Niet komen is niet gelijk aan 'niet willen' of 'geen interesse hebben'.

Contactmomenten met ouders?

- Heet de ouders welkom aan de **schoolpoort**.
- School X organiseert regelmatig een **koffiemoment** voor moeders in de ochtend.
- School Y maakt van het **oudercontact** een warm, gezellig moment: iedereen die wil, mag iets bakken voor een lekker dessertbuffet.
- **Voorleesmomenten** door ouders, al dan niet in de thuistaal.
- School X organiseert **lessen Nederlands voor ouders** op school.

Zorg dat er op belangrijke momenten een tolk aanwezig is (via [IN-Gent](#) of uit het eigen netwerk).

Ondersteuning?

- Een **brugfiguur** ondersteunt de band tussen school & ouders. "[Heeft mijn school recht op een brugfiguur?](#)".
- Een **trajectbrugfiguur** kan scholen die geen recht hebben op een brugfiguur ondersteunen in deze communicatie met ouders en andere grootstedelijke thema's.

ONDERSTEUNING

Raak niet te snel in paniek bij een anderstalige nieuwkomer in je klas. **Vertrouw op je eigen ervaring en didactische en pedagogische kennis**: daarmee zal je al een grote hulp betekenen. Voor AN'ers zijn dezelfde zaken belangrijk als voor andere leerlingen. Het proces zal wel wat trager lopen omdat de nieuwkomer zich nog moet aanpassen. Dit heeft niets met je aanpak te maken, je bent op de goede weg!

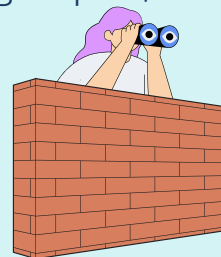

Het is belangrijk dat jullie **elkaar als leraren** binnen het schoolteam goed **ondersteunen** en aanvullen. Denk daarnaast ook aan extra hulp, door bijvoorbeeld het inschakelen van **vrijwilligers** die eens komen voorlezen of helpen bij het organiseren van activiteiten.

Kijk eens over het muurtje! Overleg met **collega's**, observeer eens bij elkaar in de klas of ga in overleg of op klasbezoek bij collega's in **andere scholen**. Ook in het **secundair** onderwijs, waar anderstalige nieuwkomers eerst een jaar les volgen in **OKAN**, zit er bijzonder veel expertise.

[Onderwijscentrum Gent](#) en de pedagogische begeleidingsdiensten organiseren collegagroepen/ lerende netwerken om dit te stimuleren.

De **pedagogische begeleidingsdiensten** (aansluitend bij het net of de koepel van jouw school) bieden heel wat ondersteuning rond omgaan met nieuwkomers. Ken je onderstaande bronnen bijvoorbeeld al? Ze zijn vrij toegankelijk, ook als je school tot een andere onderwijskoepel behoort.

- Pedagogisch Cahier GO!: *'Anderstalige nieuwkomers in het basisonderwijs, geen 'apart' verhaal'*.
- 'ZILL met AN': voor leraren met nieuwkomers in de reguliere groep (gratis PDF!).
- PBSOG: Padlet.

Meer interessante websites/organisaties:

- EDINA: ondersteuning aan leerkrachten/scholen met anderstalige nieuwkomers op verschillende vlakken (ontwikkeld door internationale samenwerking!).
- **Centrum voor Taal & Onderwijs**: brochure & professionalisering.
- Steunpunt Diversiteit & Leren: wetenschappelijke informatie + verwijzingen naar materiaal en websites.
- docAtlas: materiaal & nascholingen rond het werken met anderstalige nieuwkomers.

Blijf je zitten met een specifieke vraag of casus rond anderstalige nieuwkomers in je klas? Dan kun je steeds terecht bij:
Steven.Delarue@Stad.Gent

Ontwikkeld als stage-opdracht door
Melissa Dielemans (UGent). Met vragen
rond de brochure kun je terecht bij:
melissa.dielemans@hotmail.be

Met dank aan de medewerking van Basisschool De Mozaïek, Freinetschool Het Prisma, het Sint-Gregoriuscollege, het iCLB, de PBSOG, de PBD van het Katholiek Onderwijs (regio Oost-Vlaanderen), de PBD GO!, het LOP Basisonderwijs Gent, IN-Gent, Mind-Spring (CAW), Team Flankerend Onderwijsbeleid Provincie Antwerpen, collega's binnen Onderwijscentrum Gent en andere leerkrachten en onderwijsmedewerkers.

Bronnenlijst:

**Onderwijs
centrum.gent**

Inspireert, verbindt en ondersteunt